

Nr 6.

Ankom till riksdagens kansli den 18 juni 1914 kl. 3 e. m.

Bevillningsutskottets betänkande, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående utredning och förslag i fråga om utveckling av landets handelspolitik i riktning mot frihandel m. m.

Närvarande: herrar K. G. Karlsson, Nilsson i Bonarp, Hammarström, Ollas A. Ericsson, Eklund,* Lyckholm, Antonsson, Kobb,* frih. Fleming, Bäckström,* Jespersen, frih. Palmstierna, Röing, Sandler,* Jeansson i Kalmar,* Källman, Karlsson i Fjäl, Jonsson i Hökhult, Danström, Jönsson i Revinge,*

Ej deltagit i justeringen av betänkandet.

I en inom andra kammaren väckt, till bevillningsutskottet hänvisad motion, nr 80, har friherre *Palmstierna* m. fl., med åberopande av en av motionärerna vid innevarande års första riksdag väckt motion (nr 68), hemställt,

»1) att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, att Kungl. Maj:t ville snarast låta verkställa en utredning angående på vad sätt Sveriges handelspolitik måtte, i överensstämmelse med vad som ovan anförts, utvecklas i riktning mot frihandel och för riksdagen framlägga de förslag, vartill denna utredning må föranleda; samt

2) att riksdagen omedelbart måtte besluta en nedsättning av samtliga i nu gällande tulltaxa upptagna tullsatser med 10 procent av deras nuvarande belopp, dock med undantag för tullsatserna å alkoholhaltiga drycker, kaffe, tobak och sidenvaror.»

Beträffande motiveringen för detta förslag får utskottet hänvisa till ovannämnda, vid förra riksdagen väckta motion.

Bihang till senare riksdagens protokoll 1914. 7 saml. 6 häft. (Nr 6).

Utskottet.

Utskottet får till en början erinra, att vid 1913 års riksdag en motion av enahanda innehåll som den nu ifrågavarande förelåg till behandling. I sitt i anledning av densamma avgivna betänkande (nr 42), hemställde utskottet, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t i samband med fullföljande av då påbörjade undersökningar angående orsakerna till levnadskostnadernas stegring och medlen häremot även måtte låta verkställa en objektiv och allsidig utredning av det gällande tullsystemets verkningar samt för riksdagen framlägga de förslag, vartill undersökningarna i deras helhet kunde föranleda.

Mot detta bevillningsutskottets beslut anfördes flera reservationer. I en av dessa, framburen av åtta ledamöter av utskottet, hemställdes, att motionen icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda. Första kammaren biföll nämnda reservation, andra kammaren däremot godkände utskottets hemställan. Frågan hade alltså för 1913 års riksdag förfallit.

I sitt betänkande hade bevillningsutskottet, under frambållande att levnadskostnadernas fördyrande syntes vara den förnämsta grunden för den då framlagda motionen, anført, bland annat, att en djupgående undersökning säkerligen skulle visa, att det vore många och mångskiftande faktorer, som medverkade till ifrågavarande företeelse. Att icke frihandelsystemet vore ett ofelbart botemedel mot det onda, därpå tydde det faktum, att man exempelvis i England, jordens förnämsta frihandelsland, sedan flera år tillbaka kunde iakttaga en fortgående stegring av varupriserna.

Bland orsakerna till den fortskridande prisförhöjningen pekade utskottet särskilt på den sedan mitten av 1890-talet abnormt stegrade guldproduktionen och erinrade även om den ökade kreditmedelcirkulationen (växlar, checker o. d.).

I ovannämnda reservation framhöllos såsom ytterligare orsaker till dyrtiden den ökade och allt mera utbredda efterfrågan på industriella råvaror samt befolkningens växande och nya behov. Vidare framhölls, huru som dyrtiden är internationell, att den härskar både i frihandels- och tullskyddsländer och berör tullfria varor — både födoämnen och råvaror — fullt ut lika mycket som tullbelagda varor.

Såväl utskottet som reservanterna pekade sålunda på åtskilliga andra orsaker till den rådande dyrtiden än tullsystemet.

I reservationen betonades därjämte, att arbetslönerna stigit i ännu högre grad än varupriserna ävensom att stegringen i arbetslönerna vore på samma gång en följd av och en orsak till den allmänna prisstegringen. Vidare berördes där en del synpunkter, ägnade att belysa de skadliga verkningar, som skulle inträda med den i motionen förordade utvecklingen

mot frihandel. I sådant hänseende anfördes, att om tullskyddet i Sverige nu upphörde eller i betydande grad försvagades, många därav berörda grenar av inhemsk industri skulle bliva ett lätt byte i händerna på utländska sammanslutningar, vilka genom sin prispolitik säkerligen skulle draga försorg om att konsumenternas fördelar av den ändrade tullpolitiken bleve fullständigt illusoriska.

Vidare framhölls, att såväl industri som jordbruk äro känsliga för hastiga växlingar och att ofta förekommande omkastningar alltid medföra oro, förvirring och depression.

Beträffande särskilt spannmåls- och övriga livsmedelstullar anfördes, att en utveckling i riktning mot deras försvinnande skulle såsom slutlig följd leda till att Sverige från att vara ett land, där jordbruket är den viktigaste näringen, skulle bliva övervägande ett industriland. Med fullt erkännande av industriens betydelse hävdade reservanterna gent emot en sådan tendens den uppfattningen, att i bibehållandet av jordbruksbefolkningen låge landets främsta styrka och att en ensidig industrialisering vore den största fara för nationens bestånd. Särskilt framhölls i detta sammanhang lantbefolkningens betydelse för vidmakthållandet av en sund och kraftig folkmas. Lantbefolkningens avtagande vore redan nu ett faktum, som just ur rashygienisk synpunkt krävde all uppmärksamhet, och komme nu det skydd, som lantbruket ägde i tullarna, att bortfalla, skulle säkerligen den genom jordbruksbefolkningens minskning uppkommande faran bliva ännu mera överhängande.

Gent emot motionärernas kategoriska förklaring, att den lämpliga tiden för tullnedsättning nu skulle vara inne, erinrade reservanterna om de säregna tullpolitiska förhållanden, som rådde i Europa. I sådant hänseende framhölls, hurusom med hänsyn till att de flesta handelsfördrag utlöpa år 1917, i ett stort antal länder påginge ett intensivt arbete för att förbereda de förhandlingar, som dessförinnan komme att föras. Reservanterna ansågo icke lämpligt att närmare ingå på dessa internationella frågor, men ville dock påpeka vad ingen med saken någorlunda förtrogen kunde dölja för sig, nämligen att läget vore sådant, att därest Sverige vid åsyftade tidpunkt icke vore rustat med försvars- och bytesmedel, den period av ekonomiskt och därmed kulturellt framåtskridande, som rätt och ännu rådde i vårt land, vore tillända.

Med vad nu i sammandrag återgivits ville reservanterna framhålla, att spannmålstullarnas avskrivning, under rådande förhållanden såväl inom

som utom vårt land, skulle vålla oberäknelig skada, samt att verkningarna av industritullarnas borttagande skulle bliva lika ödesdigra för landet.

Beträffande 1913 års utskotts förslag om skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning påpekade reservanterna till en början, att den av utskottet avsedda utredningen vore en helt annan än den motionärerna föreslagit. Vidare anförde de, att hur starkt man än framhölle kravet på objektivitet och allsidighet det knappast vore möjligt, att en kommittébehandling av hithörande frågor kunde hållas fjärran från politiskt inflytande; och ur praktisk synpunkt kunde en dylik utredning aldrig hava annat än ett momentant värde, enär produktionstekniken och andra inverkan omständigheter befunde sig i ständig växling. Vidare framhölls, att redan ett riksdagens beslut om en utredning, även av den modifierade art utskottet föreslagit, men dock med motionen som utgångspunkt, utan tvivel skulle medföra en känsla av osäkerhet, en allvarlig förstämning och betänksamhet hos den svenska produktionens män samt föranleda en stagnation inom den privata företagsamheten. Härtill komme säkerligen, att den utländska konkurrensen, som på grund av en målmedveten och följdriktig svensk tullpolitik hittills sett sina avsättningsmöjligheter på vårt land förminskade, med förnyade krafter och eventuellt med ekonomiska uppoffringar skulle söka tränga sig in för att, i den mån tullpolitiken omlades, vara beredd att fullständigt erövra den svenska marknaden.

1913 års motionärers förslag, i vad det avsåg en omedelbar sänkning av så gott som samtliga i gällande tulltaxa upptagna tullsatser, förklarade sig samma års bevillningsutskott bestämt avstyrka. Utskottet framhöll därvid, att, därest ändringar i tulltaxan skulle vidtagas, dessa förvisso måste föregås av en noggrann prövning av varje särskild position med strängt beaktande av att icke jordbruket, industrien eller andra näringar genom förhastade åtgärder skadades i sina berättigade intressen.

De nu återgivna skäl, som vid 1913 års riksdag inom bevillningsutskottet anfördes mot den då föreliggande motionen, såväl i vad den rörde omedelbar nedsättning av tullsatser, som i vad den avsåg en handelspolitisk utredning med syftning mot frihandel, äga, anser utskottet, fortfarande oförminskad giltighet. Detsamma gäller om de invändningar, som, på sätt utskottet ovan erinrat, reservanterna gjorde mot framställning om en utredning i enlighet med vad utskottet då föreslog.

Med hänsyn till den utförliga behandling, som från bevillningsutskottets sida kom 1913 års ifrågavarande motion till del, finner sig utskottet nu kunna inskränka sig till att, med åberopande av vad utskottet från nämnda behandling nu bragt i erinran, hemställa,

att förevarande motion, II : 80, av friherre Palmstierna m. fl. icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 15 juni 1914.

På bevillningsutskottets vägnar:

K. G. KARLSSON.

Reservationer:

av herrar *K. G. Karlsson, Eklund, Kobb, Röing, Karlsson* i Fjäl och *Jönsson* i Revinge, vilka anför:

Såsom utskottet erinrar om, förelåg även vid 1913 års riksdag en motion av samma innehåll och med samma yrkande som den nu av utskottet behandlade. I sitt då avgivna betänkande, nr 42, framhöll utskottet, att den företeelse, som syntes vara den förnämsta grunden för ifrågavarande motion, nämligen levnadskostnadernas fördyrande, för visso vore en angelägenhet av den ingripande betydelse för både den enskilda och allmänna hushållningen, att den påkallade allvarsamt och omedelbart beaktande från statsmakternas sida. Samtidigt gjordes dock det uttalandet, att orsakerna till denna dyrtid äro av mångskiftande art och att en djupgående undersökning säkerligen skulle visa, att det är många faktorer som medverka till ifrågavarande oroväckande fenomen. Att frihandelssystemet ensamt icke vore ett ofelbart botemedel mot det onda, fann utskottet bestyrkt av den omständigheten, att man exempelvis i England, jordens förnämsta frihandelsland, sedan flere år tillbaka kunde iakttaga en fortgående stegring av varupriserna.

Motionärernas förslag att företaga en omedelbar sänkning av så gott som samtliga i nu gällande tulltaxa upptagna tullsatser med 10 % av deras nuvarande belopp, ansåg sig utskottet böra bestämt avstyrka. »Skola

ändringar vidtagas», yttrade utskottet, »måste de för visso föregås av en noggrann prövning av varje särskild position med strängt beaktande av att icke jordbruket, industrien eller andra näringar genom förhastade åtgärder skadas i sina berättigade intressen».

Om utskottet alltså bestämt avrådde från en omedelbar generell nedläggning av de bestående tullsatserna, intog det däremot en välvillig ståndpunkt gent mot tanken på en objektiv och allsidig utredning angående tullsystemets verkningar, vilken enligt utskottets förmenande skulle vara till gagn icke blott för att vinna inblick i systemets inverkan på levnadsomkostnaderna utan även i annat avseende. Såväl kommerskollegium som generaltullstyrelsen hade nämligen på sin tid beklagat, att det förslag till tulltaxa, som lades till grund för förhandlingarna angående den senaste handelstraktaten med Tyskland, icke erhållit stödet av »en allsidig utredning i fråga om de verkningar, skyddssystemet hittills visat sig medföra». Om nu en dylik utredning vidtoges, hade man, yttrade utskottet, vid de underhandlingar, som antagligen om någon tid åter komma att upptagas i och för ett eventuellt förnyande av den tyska handelstraktaten, beaktat den angelägenhet, varom ämbetsverken erinrat. Vi anse oss bära understryka sistnämnda synpunkts betydelse. Och då utskottet i år instämmer i det yttrande, som förra året reservationsvis frambars inom utskottet och vari framhölls nödvändigheten av att Sverige vid eventuella förhandlingar om nya handelstraktater »vore rustat med försvars- och bytesmedel», så vilja vi framhålla vikten av, att man genom en sådan utredning, som vi påyrka, så långt sig göra låter undersöker, vilka tullar som verkligen äro för landet gagneliga.

Då vi även i övrigt fortfarande gilla de synpunkter, som togo sig uttryck i 1913 års bevillningsutskotts betänkande över den då föreliggande motionen, ha vi yrkat, att utskottet skulle hemställa,

att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa en objektiv och allsidig utredning av det gällande tullsystemets verkningar samt för riksdagen framlägga de förslag, vartill utredningen kan giva anledning.

samt av herrar *Bäckström*, friherre *Palmstierna*, *Sandler* och *Källman* vilka yrkat bifall till motionen.